

**Avaleht>Teie õigused>Süüdistatavad (kriminaalmenetlused)****Süüdistatavad (kriminaalmenetlused)**

Tšehhi

Nendel teabelehtedel selgitatakse, mis juhtub, kui isikut kahtlustatakse või süüdistatakse kuriteos.

Tšehhi põhiseaduse kohaselt võib teie suhtes karistust kohaldada ainult kooskõlas õigusega ja asjakohaste õigusaktidega ettenähtud korras. Need õigusaktid on **karistusseadustik**, **alaealiste mõjutusvahendite seadus**, ja **kriminaalmenetluse seadustik**, milles sätestatakse kriminaalmenetluse reeglid, sh teie õiguste kasutamise ja jõustamise eritingimused).

Kui olete kuriteo ohvriks langenud, leiate kogu teabe oma õiguste kohta [siit](#).

**Kriminaalmenetluse lühikirjeldus**

**Alljärgnev on ülevaade kriminaalmenetluse tavapärastest etappidest.**

**1. Eelmenetlus**

Tegemist on kriminaalmenetluse esimese etapiga, mis koosneb kahest osast:

vastutavate asutuste toimingud enne süüdistuse esitamist ehk hindamine ja

uurimine: kriminaalmenetluse osa alates süüdistuse esitamise hetkest kuni süüdistuse esitamiseni või muul viisil uurimise lõpetamiseni.

**2. Süüdistuse kohtueelne arutamine**

Süüdistuse kohtueelse arutamise käigus hindab kohus, kas kohtuasi on eelmenetluse käigus piisavalt selgelt koostatud ning kas süüdistus annab piisava aluse menetluse jätkamiseks. Samuti määrab kohus kindlaks, kas ta on pädev asjas otsust tegema.

**3. Kohtumenetlus ise (kohtulik arutelu)**

See on kriminaalmenetluse tähtsaim etapp. Selle käigus hinnatakse tõendeid ja langetatakse otsus. Selles etapis küsitletakse kohtus süüdistatavaid, tunnistajaid ja kannatanuid. Kohtumenetlus on avalik ja suuline ning viiakse läbi tšehhi keeles. Kui te tšehhi keelt ei räägi, on teil õigus tõlgile.

**4. Apellatsioonimenetlus**

Süüdistataval, tema perekonnaliikmetel, advokaadil, prokuröril ja kannatanul on õigus kaheksa päeva jooksul otsus edasi kaevata. Kui esitatakse apellatsioon, vaatab apellatsioonikohus esimese astme kohtu otsuse üle.

**Euroopa Komisjoni roll**

Euroopa Komisjonil ei ole liikmesriikides läbi viidavas kriminaalmenetluses mingit osa ning komisjon ei saa teid kaebuste korral aidata. Nendel teabelehtedel esitatakse teave selle kohta, kuidas ja kellele kaebus esitada.

**Vajaliku teabe leidmiseks klikkige alltoodud linkidel**

**1 - Minu õigused uurimise etapis**

**2 - Minu õigused kohtumenetluse ajal**

**3 - Minu õigused pärast kohtumenetluse lõppu**

**Seonduvad lingid**

**Tšehhi Vabariigi justiitsministeerium**

**Tšehhi Vabariigi siseministeerium**

**Tšehhi Vabariigi advokatuur**

**Teave inimõiguste kohta**

Viimati uuendatud: 21/03/2023

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

**1. Minu õigused uurimise etapis****A. Kas uurimist mõjutab asjaolu, et olen välisriigi kodanik?**

Õiguskaitseasutuste jurisdiktsiooni alla ei kuulu üksnes sellised isikud, kellel on seaduse või rahvusvahelise õiguse alusel privileegid ja immuunitedid.

Asjaolu, et olete välisriigi kodanik, seega iseenesest uurimist ei mõjuta.

Kui õiguskaitseasutus ei nõua teie kohalolekut konkreetse ülesande täitmiseks (eelkõige tunnistaja ütluste andmiseks), ei ole teie kohalolek uurimise ajal üldjuhul vajalik, välja arvatud juhul, kui te ise soovite uurimise ajal kohal viibida. Peate siiski hoidma ühendust õiguskaitseasutustega ja märkima aadressi, kust saate kätte dokumendid.

Kui aga kriminaalmenetlus algatatakse tahtliku kuriteo eest, mille eest võidakse karistada üle kaheaastase vangistusega, või hooletuse tõttu toime pandud kuriteo eest, mille eest võidakse karistada üle kolme aasta pikkuse vangistusega, võib kohus – või ettevalmistavas menetluses prokuröri taotlusel kohtunik – kehtestada piirangu, mis seisneb välisriiki reisimise keelus, kui see on vajalik, et saavutada kriminaalmenetluse eesmärk. Piirangu tühistab kolleegiumi eesistuja või ettevalmistavas menetluses omal algatusel prokurör, kui selle kehtestamise põhjused enam ei kehti. Kui selline piirang on kehtestatud, on teil õigus igal ajal nõuda selle tühistamist. Piirang võidakse teie suhtes kehtestada ka kohtueelse eelvangistuse asenduseks.

Kui te ei oska piisavalt tšehhi keelt, on teil õigus lasta teatavad olulised dokumendid (nt kriminaalmenetluse alustamise määrus, süüdistus, kohtuotsus) ning menetlus õiguskaitseasutustes tõlkida teie kodakondsusjärgsesse keelde või mõnda teise keelde, mida te valdate. Ka nõupidamisel kaitsjaga

kriminaalmenetluse ajal või otseselt sellega seoses saate kasutada tõlgi abi, kui seda taotlete.

**B. Millised on uurimise etapid?**

Etappide asemel peaksime rääkima uurimise liikidest, kuna kriminaalmenetluse seadustikus eristatakse lihtsustatud eelmenetlust, tavalist uurimist ja laiendatud uurimist.

Uurimisetapile eelneb aga läbivaatamisetapp, mille eesmärk on kontrollida ja tuvastada, kas kuritegu on toime pandud või mitte, ning teha kindlaks selle toimepanija. Selles etapis ei ole isikut, kelle suhtes kriminaalmenetlust läbi viiakse, veel ametlikult määratud, kuid isikutel, keda üle kuulatakse, on õigus saada õigusabi kaitsjalt. Kui teid selles etapis kahtlustatavana küsitletakse (st kahtlustatakse, et olete toime pannud kuriteo), on teil õigus vaikida – sellest õigusest tuleb teid eelnevalt teavitada.

**Uurimise ajal** on isikul, kelle suhtes kriminaalmenetlust läbi viiakse, juba ametlik staatus ja õigus kaitsja abile. Selle etapi eesmärk on koguda ja dokumenteerida tõendeid süüdistuse esitamiseks ja kohtumenetluse läbiviimiseks. See hõlmab näiteks tunnistajate ütluste võtmist, mõne punkti uurimist, eksperdiarvamuste esitamist ja muid toiminguid.

Seejuures otsib politseiasutus nii süüstavaid kui ka kaitsvaid tõendeid.

#### **Lihtsustatud eelmenetlus**

Lihtsustatud eelmenetlust kasutatakse kergemate kuritegude korral (esimeses kohtuastmes ringkonnakohtu menetletavad kuriteod, mille eest karistatakse kuni viie aasta pikkuse vangistusega) ning see on üldjuhul kiire ja vähem ametlik. Kui seda protsessi ei takista mõni muu tegur (nt on alust kinnipidamiseks), võib see aset leida, tingimusel et teid tabati teolt või kohe pärast seda või kuriteokaebuse või mõne muu süüdistuse esitamise avalduse läbivaatamise käigus on leitud asjaolusid, mis muul juhul õigustavad kriminaalmenetluse algatamist, ning on ette näha, et teid antakse kohtu alla kahe nädala jooksul alates kuupäevast, mil politseiasutus teavitas teid teost, mille toimepanemises teid kahtlustatakse, ja sellest, milliseks kuriteoks seda tegu konkreetselt peetakse.

Lihtsustatud eelmenetlus algab kahtlustusest teatamise esimese ülekuulamise ajal.

Lihtsustatud eelmenetluses on teil samad õigused nagu süüdistataval, sealhulgas õigus kaitsjale. Teie õiguste puhul seisneb peamine erinevus tavauurimisest selles, et lihtsustatud eelmenetlust ei algatata ametliku kriminaalmenetluse algatamise määрусega (mida võite kaebusega vaidlustada) ning Lihtsustatud eelmenetluse lõpus ei ole teil õigust tutvuda kriminaaltoimikuga ja esitada täiendavaid tõendeid; see ei piira aga teie õigust esitada kohtumenetluse käigus täiendavaid tõendeid või tutvuda kriminaaltoimikuga (välja arvatud juhul, kui politseiasutus kaalukatel põhjustel teile seda keelab). Kui lihtsustatud eelmenetlus ei lõpe muul viisil, lõpeb see karistuse määramise ettepanekuga (põhimõtteliselt lihtsustatud süüdistus ilma põhjendusega). Ettepaneku esitab kohtule prokurör.

#### **Tavauurimine**

Seda liiki uurimine algab teie suhtes kriminaalmenetluse algatamise määрусega kättetoimetamisega. Teil on õigus see määрус kaebusega vaidlustada. Teil on uurimise käigus õigus kaitsjale. Erinevalt lihtsustatud eelmenetlusest viiakse raskemate kuritegude korral läbi uurimine (tavauurimine toimub siiski ka juhul, kui lihtsustatud eelmenetluse toimetamisele on takistusi või kui seda ei viida lõpule ettenähtud tähtaja jooksul) ning menetlus on lihtsustatud eelmenetlusest pikem ja formaalsem. Nagu juba nimetatud, on teil ja teie kaitsjal õigus tutvuda kriminaaltoimikuga ja esitada uurimise lõpus täiendavaid tõendeid. Kui uurimist ei lõpetata teisiti, lõpeb see süüdistuse esitamisega; süüdistuse esitab kohtule prokurör. Erinevalt karistuse määramise ettepanekust sisaldab kriminaalsüüdistus põhjendusi.

#### **Laiendatud uurimine**

Laiendatud uurimist kasutatakse kõige raskemate kuritegude korral, mida menetletakse esimese astme pädevas piirkondlikus kohtus (st kuriteod, mis on kriminaalseadustiku kohaselt karistatavad vähemalt viieaastase vangistusega, kui need on karistatavad erakorralise karistusega, või teatavad loetletud kuriteod). Seda liiki uurimine on eeldatavasti kõige pikem ning seetõttu kogutakse tõendeid rohkem kui tavauurimises. See on ainus aspekt, mille poolest laiendatud uurimine erineb tavauurimisest. Laiendatud uurimine algab kriminaalmenetluse algatamise määрусega ja lõpeb kriminaalsüüdistuse esitamisega, kui ei ole kokku lepitud teisiti.

#### **i. Tõendite kogumise etapp / uurijate volitused**

Kriminaalmenetluse selle etapi viib läbi politseiasutus prokuröri järelevalve all, kes võib anda politseiasutusele siduvaid juhiseid, osaleda toimingutes, saata kriminaalasja politseiasutusele tagasi koos juhistega selle täiendamiseks, tühistada asutuse ebaseaduslikud või põhjendamatud otsused ja meetmed jne. Teil on õigus paluda prokuröril politseiasutuse võetud meetmed läbi vaadata (v.a juhul, kui tegemist on otsusega, mille kohta on teil õigus esitada kaebus). Mõningaid toiminguid võib eelmenetluses teha ainult prokurör (nt eelmenetluse lõpetamine) või prokuröri eelneval nõusolekul (nt vara arestimine, välja arvatud juhul, kui on vaja võtta kiireloomulisi meetmeid). Kõige tõsisemate põhiõiguste ja -vabaduste rikkumise üle otsustab kohtunik (nt eelvangistus, vahistamis- või läbiotsimismääruse väljaandmine ja pealtkuulamine).

#### **ii. Kinnipidamine politsei poolt**

Kui teid on juba süüdistatud ja on olemas alus eelvangistuseks, võib politseiasutus teid kinni pidada. Politsei peab siiski viivitamata teavitama prokuröri kinnipidamisest ja esitama prokurörile kirjalikud dokumendid, mida viimane vajab vajaduse korral eelvangistuse taotluse esitamiseks. Taotlus tuleb esitada nii, et teid oleks võimalik kohtule üle anda 48 tunni jooksul pärast kinnipidamist; vastasel juhul tuleb teid vabastada. Kui teid ei ole veel süüdistatud, kuid teid kahtlustatakse kuriteo toimepanemises, ja kui on olemas mõni põhjus teie eelvangistusse võtmiseks, võib politseiasutus teid kiireloomulistel juhtudel kinni pidada, isegi kui teie kriminaalmenetlus ei ole veel alanud (nt kui teile ei ole võimalik kätte toimetada kriminaalmenetluse alustamise määrust). Kinnipidamiseks on sellistel juhtudel vaja prokuröri eelnevat nõusolekut. Ilma sellise nõusolekuta on kinnipidamine võimalik ainult siis, kui asi on kiireloomuline ja eelnevat nõusolekut ei ole võimalik saada. Teid küsitakse teid kinni pidanud politseiasutus. Teil on õigus nõuda, et ülekuulamisel viibiks teie valitud kaitsja (kui kaitsja on kättesaadav) ning teil on õigus konsulteerida kaitsjaga ilma kolmanda isiku kohalolekuta. Teil on õigus sellele, et teie kinnipidamisest teavitataks selle riigi konsulaaresindust, mille kodanik te olete. Politseiasutus vabastab teid viivitamata, kui kuriteo toimepanemise kahtlus on hajutatud. Kui teid ei vabastata, esitab politseiasutus prokurörile protokolli teie ülekuulamise kohta (sh kriminaalmenetluse alustamise määрусega ja täiendavad tõendid), et prokurör saaks vajaduse korral esitada eelvangistuse taotluse. Politseiasutus peab esitama selle taotluse nii, et teid saaks kohtule üle anda hiljemalt 48 tundi pärast teie kinnipidamist; vastasel juhul tuleb teid vabastada. Kui on alust teie vahi alla võtmiseks ja te hoidute kriminaalmenetlusest kõrvale, võib kohtunik välja anda vahistamismääruse. Kui politsei teid vahistab, on teil kinnipeetavaga sarnased õigused. Politseiasutus peab teid kohtusse tooma 24 tunni jooksul pärast vahistamist. Kohtunik kuulab teid ära ja teeb otsuse eelvangistuse kohta. Teile tuleb otsusest teatada 24 tunni jooksul pärast teie kohtusse toomist. Teil on õigus nõuda, et ärakuulamise juures viibiks teie kaitsja, kui kaitsja on kohtu otsuse tegemiseks ette nähtud tähtaja jooksul kättesaadav.

#### **iii. Ülekuulamine**

Enne kui teid esimest korda kostjana küsitletakse, peavad õiguskaitseasutused tegema kindlaks teie isiku, selgitama süüdistuse sisu ning teavitama teid teie õigustest ning valesüüdistuse ja laimamise kriminaalsetest tagajärgedest. Kui pooleliolev menetlus on seotud kuriteoga, mille suhtes on võimalik pidada läbirääkimisi süüd ja karistust käsitleva kokkuleppe üle, tuleb teid teavitada ka sellest, et te võite eelmenetluses pidada prokuröriga läbirääkimisi süü ja karistuse määramise kokkuleppe üle (kokkuleppe sõltub kohtu heakskiidust), ning sellise kokkuleppe üle peetavate läbirääkimiste tagajärgedest. Teid ei tohi ülekuulamise ajal mingil viisil ütluste andmiseks või ülestunnistuse saamiseks survestada. Ülekuulamise käigus tuleb teile anda võimalus esitada süüdistuse kohta üksikasjalikke märkusi, eelkõige esitada terviklik avaldus süüdistuse aluseks olevate asjaolude kohta, teatada asjaoludest, mis süüdistust leevendavad või lubavad selle ümber lükata, ning esitada tõendeid selliste asjaolude kohta. Selle avalduse täiendamiseks või ebatäielikkuse, mitmeti mõistetavuse ja vasturääkivuste kõrvaldamiseks võib esitada küsimusi. Küsimused tuleb küsida selgelt ja arusaadavalt, esitamata eksitavaid ja valesid asjaolusid ning suunamata, milline peaks vastus olema.

Ülekuulamisprotokoll tuleb teile esitada, et saaksite seda lugeda, või teie soovi korral teile ette lugeda (kui ülekuulamine toimub videokonverentsi teel, loetakse protokoll teile ette). Teil on õigus nõuda protokollit täiendamist või sinna paranduste tegemist vastavalt teie avaldusele.

#### iv. Vahi alla võtmine

Teid võib vahi alla võtta ainult juhul, kui teile on kuriteo eest süüdistus esitatud. Kohtunik otsustab, kas teid hoitakse eelvangistuses või mitte.

Vahi alla võtmise põhjused on järgmised:

põhjendatud mure, et te põgenete või varjate ennast, et vältida kriminaalmenetlust või karistamist;

põhjendatud mure, et te takistate uurimist, näiteks õhutades tunnistajaid andma valeütlusi, või

põhjendatud mure selle pärast, et te kordate kuritegu, milles teid süüdistatakse, et viite lõpule kuriteo, mille toimepanemist olete alustanud, või panete toime kuriteo, mida olete ette valmistanud või ähvardanud toime panna.

Kui eelvangistuseks puudub alus, ei võta kohus teid vahi alla; kui alust enam ei eksisteeri, teid vabastatakse. Teid tuleb vabastada ka seadusega ettenähtud maksimaalse eelvangistusperioodi lõppemisel. Kui eelvangistust taotletakse tunnistajate võimaliku mõjutamise vältimiseks, on see ajavahemik kolm kuud (seda piirangut siiski ei kohaldata, kui on kindlaks tehtud, et olete juba takistanud kriminaalmenetluse seisukohast oluliste asjaolude selgitamist). Sõltuvalt selle kuriteo raskusastmest, milles teid süüdistatakse, võib eelvangistus kesta kokku üks kuni neli aastat. Siiski on ainult üks kolmandik eespool nimetatud ajavahemikust ette nähtud kohtueelse menetluse jaoks ja kaks kolmandikku on ette nähtud kohtumenetluse jaoks.

Kohus peab teie vahi all pidamise põhjused aeg-ajalt läbi vaatama ja eelvangistust alati teatava aja möödudes vajaduse korral pikendama. Teil on ka õigus taotleda enda vabastamist vahi alt. Eelvangistuse võib asendada meetmega, mis ei ole seotud vabadusekaotusega (vangistusega), nt teatava rahasumma hoiule võtmisega (kautsjon), kriminaalhooldusametniku järelevalvega, nõudega viibida kindlaksmääratud aja jooksul teatavas eluruumis jne. Teil on õigus taotleda, et kohus asendaks eelvangistuse mõne sellise meetmega.

#### C. Millised õigused on mul uurimise ajal?

Oma kaitseõiguse kasutamisel on teil õigus

saada õiguskaitseasutustelt teavet oma õiguste kohta ja neid õigusi täiel määral kasutada;

kommenteerida teie vastu esitatud süüdistust ja esitatud tõendeid;

keelduda ütluste andmisest;

tutvuda toimikutega, teha toimikutest väljavõtteid ja märkmeid ning teha omal kulul failidest või nende osadest koopiaid (seda õigust võidakse uurimise ajal mõjuvatel põhjustel piirata);

esitada enda kaitseks tõendeid;

teha ettepanekuid ja taotlusi;

esitada apellatsioonkaebusi;

kasutada õiguskaitseasutustes oma emakeelt või muud keelt, mida te valdate, kui kinnitate, et te ei valda tšehhi keelt;

valida endale kaitsja (kui te ise kaitsjat ei vali, võib seda teha mõni teie pereliige või keegi teine);

paluda, et teile määrataks kaitsja tasuta või vähendatud tasu eest, kui teil puuduvad piisavad vahendid oma kaitse eest tasumiseks;

rääkida oma kaitsjaga ilma kolmanda isiku kohalolekuta;

paluda, et teid kuulatakse üle kaitsja juuresolekul ja et teie kaitsja osaleks eelmenetluses.

#### I. Kas mul on õigus kasutada tõlki ja lasta dokumente tõlkida? Mii määral?

Kui teatate, et te ei valda tšehhi keelt, on teil õigus kasutada õiguskaitseasutustega suhtlemisel oma emakeelt või keelt, mida te väidate end valdavalt.

Kui menetluse käigus on vaja tõlkida dokumendi, tunnistajate ütluste või mõne muu menetlustoimingu sisu või kui teatate, et te ei valda tšehhi keelt, määratakse tõlk, kes tõlgib teie kriminaalmenetluse toiminguid. Teie taotluse korral võib määratud tõlk tõlkida ka teie konsulteerimist kaitsjaga, kui konsulteerimine on otseselt seotud menetlustoimingutega; tõlk võib tõlkida ka nõupidamist menetlustoimingute käigus.

Sellisel juhul peavad õiguskaitseasutused esitama seaduses määratletud dokumentide (nt kriminaalmenetluse algatamise määrus, eelvangistuse määrus, meditsiinasutusse jälgimisele paigutamise määrus, süüdistus, kokkulepe süü ja karistuse kohta ning selle heakskiitmise taotlus, karistuse määramise ettepanek, otsus kriminaalmenetluse tingimusliku lõpetamise kohta jne) kirjaliku tõlke, välja arvatud juhul, kui te sellest õigusest loobute. Kui teid on vahistatud või kinni peetud, saate ka teie õigusi käsitleva teatise kirjaliku tõlke. Teil on õigus paluda õiguskaitseasutusel lisaks tõlkida kirjalikult või suuliselt mis tahes muid dokumente, mis on teie kaitseõiguse kasutamise seisukohast olulised.

#### ii. Kas mul on õigus saada teavet ja tutvuda toimikuga?

Läbivaatamisetapis on teil õigus tutvuda kriminaaltoimikuga, kui see on vajalik teie õiguste kasutamiseks; selleks on vaja üksnes politseiasutuse heakskiitu.

Kui teid süüdistatakse kuriteo toimepanemises, on teil õigus tutvuda kriminaaltoimikuga, teha toimikust väljavõtteid ja märkmeid ning teha oma kulul koopiaid toimikust või selle osadest.

Siiski võib prokurör või politseiasutus olulistel põhjustel keelata teil toimikuga tutvuda ja kasutada eelmenetluses muid eespool nimetatud õigusi. Teile ei saa neid õigusi keelata pärast seda, kui teid on teavitatud toimikuga tutvumise võimalusest, ning süüd ja karistust käsitleva kokkuleppe üle peetavatel läbirääkimistel. Teile ei saa keelata juurdepääsu kriminaalmenetluse algatamise määrusele ja teil on õigus tutvuda toimiku nende osadega, mis on seotud eelvangistuse otsuse tegemisega.

#### iii. Kas mul on õigus kaitsjale ja õigus teavitada oma olukorrast kolmandat isikut?

Kui teid süüdistatakse kuriteo toimepanemises, on teil õigus kaitsjale. Kui te ise kaitsjat ei vali, võib mõni teie pereliige valida teile kaitsja või võite end ise

kaitsja. Teataval juhul peab teil siiski olema kaitsja (seda nimetatakse kohustuslikuks kaitseks); sellisel juhul määrab kohtunik teile kaitsja, välja arvatud juhul, kui te kindlaksmääratud tähtaja jooksul valite kaitsja ise. Teil peab eelmenetluses juba olema kaitsja järgmistel juhtudel:

kui viibite eelvangistuses või kannate vanglakaristust või kui teie suhtes kohaldatakse ennetusmeedet, mis on seotud vabadusekaotusega, või kui olete meditsiinasutuses jälgimisel;

kui teie õigus- ja teovõime on piiratud (nt vaimse tervise häire tõttu);

tagaotsitava vastu algatatud menetluses (kui olete põgenenud ja menetlus toimub teie puudumisel);

kui menetlus on seotud kuriteoga, mille eest võidakse karistada üle viieaastase vabadusekaotusega;

kui prokurör peab seda vajalikuks, sest teie praegust olukorda arvesse võttes kahtleb ta, kas te olete võimeline end nõuetekohaselt kaitsma;

kui olete alaealine õigusrikkaja (15–18aastane).

Menetlustes, mis on seotud kuriteoga, mille eest võidakse karistada üle viieaastase vangistusega, võite loobuda õigusest kaitsjale, välja arvatud juhul, kui kuriteo eest võidakse määrata erakorraline karistus (eluaegne karistus või üle 20 aasta ja kuni 30 aasta pikkune vangistus).

Kui teid on kinni peetud või olete eelvangistuses, on teil õigus sellele, et olukorrast teavitataks selle riigi konsulaaresindust, mille kodanik te olete, ning samuti pereliiget või mis tahes muud teie määratud füüsilist isikut. Teil on õigus suhelda konsulaaresindusega; kui teil ei ole piisavalt raha, saate seda teha tasuta.

Teid tuleb sellest teavitada.

#### iv. Kas mul on õigus saada õigusabi?

Läbivaatamisetapis, st enne kriminaalmenetluse (uurimise) alustamist, on teil õigus saada ülekuulamise ajal (selgituste esitamine) kaitsjalt tasuta õigusabi. Kui teid on kuriteos süüdistatud, on teil õigus kaitsjale, kes peab teile andma vajalikku õigusabi. Teil on õigus valida kaitsja; kui te kaitsjat ei vali, määratakse teile kaitsja, kui kaitse on kohustuslik. Kui teil ei ole kaitsja tasu maksmiseks piisavalt raha, võite paluda kohtunikul teha otsus, et teil on õigus kaitsjale tasuta või vähendatud tasu eest.

#### **v. Mida on oluline teada seoses järgmisega.**

##### **a. Süütuse presumptsioon**

Süütuse presumptsiooni kohaldatakse kriminaalmenetluses nelja põhimõttena: teie süü tuleb tõendada; kuni teie süü ei ole tõendatud, tuleb teid pidada süütuks; kui teie süü suhtes on kahtlusi, tuleks juhtum otsustada teie kasuks; teid ei saa nimetada süüdiolovaks enne, kui teie süü on lõpliku süüdimõistva kohtuotsusega välja kuulutatud; kriminaalmenetluse ajal võib teie õigusi piirata ainult rangelt vajalikul määral.

##### **b. Õigus vaikida ja õigus ennast mitte süüstada**

Te ei ole kohustatud kriminaalmenetluses ütlusi andma ning teid ei tohi mingil viisil sundida ütlusi andma või üles tunnistama. Samuti ei ole te kohustatud esitama tõendeid enda vastu. Õiguskaitseasutused ei saa teid trahvida, kui keeldute andmast neile süüstavat dokumenti või muid tõendeid.

##### **c. Tõendamiskohustus**

Õiguskaitseasutused peavad sama üksikasjalikkusega selgitama nii süüstavaid kui ka kaitsvaid asjaolusid. Prokurör peab kohtus teie süüd tõendama. Te ei pea tõendama oma süütust. See ei takista teil siiski kasutamast oma õigust esitada fakte ja tõendeid enda kaitsmiseks.

#### **vi. Kas lastele on ette nähtud erikaitsemeetmed?**

Kui olete toime pannud süüteo, millel on kuriteo tunnused, ja olete alla 15aastane laps, ei võeta teid süüteo eest kriminaalvastutusele ning teie suhtes võidakse rehabilitatsioonimeetmeid kohaldada üksnes tsiviilkohtumenetluses alaealiste erikohtus. Sellises menetluses peab teil olema advokaat, kelle kulud tasub riik, välja arvatud juhul, kui riik otsustab erilistel põhjustel, et teie või teie perekond peaks tasuma osa advokaaditasust ise.

Kui olete kuriteo toime pannud noore õigusrikkujana (15–18aastaselt), kohaldatakse üldjuhul eriseadusena (*lex specialis*) alaealiste õiguse seadust. Teie toime pandud süütegude uurimisel ja seisukohtade ärakuulamisel peavad õiguskaitseasutused võtma arvesse teie vanust, tervist ning vaimset ja moraalselt küpsust, et võimalikult vähe ohustada teie edasist arengut. Seadusega kaitstakse teie isikuandmeid ja privaatsust ning kohtuistung ei ole avalik, kui te ei soovi üldsuse kohalviibimist, ning kohtuotsuse avaldamise korral ei lisata teie nime ja muud isikut tõendavat teavet (nt elukoha aadress). Teil on õigus kaitsjale alates esimesest teie suhtes kriminaalmenetluses tehtud toimingust (st alates läbivaatamisetapist). Teie vanemaid või eestkostjat, pädevat laste sotsiaal- ja õiguskaitseasutust ning kriminaalhooldus- ja vahendusteenistust teavitatakse viivitamata teie suhtes kriminaalmenetluse algatamisest ning teie kinnipidamisest, vahistamisest või eelvangistusest. Õiguskaitseasutused teevad koostööd laste sotsiaal- ja õiguskaitseasutusega, kriminaalhooldus- ja vahendusteenistusega ning lastekaitsega tegelevate ühenduste ja institutsioonidega.

#### **vii. Kas haavatavatele kahtluslastele on ette nähtud erikaitsemeetmed?**

Kui kohus – ja eelmenetluses prokurör – peavad seda vajalikuks (eelkõige seetõttu, et tal on kahtlusi teie võimes end nõuetekohaselt kaitsta teie füüsilise või vaimse seisundi tõttu), määrab ta teile alates kriminaalmenetluse algusest kaitsja.

Kurtide või pimekurtide puhul reguleeritakse suhtlusviisi seadusega nr 155/1998 kurtide ja pimekurtide isikute sidesüsteemide kohta. Kriminaalmenetluses on teil õigus tõlkele enda valitud sidesüsteemis.

Kui teie õigus- ja teovõime on piiratud, esindab teid kriminaalmenetluses eestkostja, tavaliselt pereliige, tingimusel et tema huvid ei ole vastuolus teie huvidega.

#### **D. Milliseid seaduses sätestatud tähtaegu uurimise ajal kohaldatakse?**

Õiguskaitseasutused peavad kriminaalasjad kiiresti, ilma tarbetute viivitusteta läbi vaatama; eelvangistust nõudvad asjad ja asjad, kus vara on arestitud, kuulatakse ära võimalikult kiiresti, kui see on arestitud vara väärtust ja laadi arvestades vajalik.

Läbivaatusetapi (enne kriminaalsüüdistust) peab politseiasutus lõpetama

küsimustes, mis kuuluvad ühest kohtunikust koosneva kohtu pädevusse ilma lihtsustatud eelmenetlusega, kahe kuu jooksul;

ringkonnakohtu pädevusse kuuluvates muudes asjades kolme kuu jooksul;

esimese astme kohtuna tegutseva piirkonnakohtu pädevusse kuuluvates asjades kuue kuu jooksul.

Põhjendatud taotluse korral võib prokurör tähtaega ka korduvalt pikendada.

Lihtsustatud eelmenetlus tuleb lõpule viia kahe nädala jooksul alates kuupäevast, mil politseiasutus teavitas teid teost, mille toimepanemises teid kahtlustatakse, ja sellest, milliseks konkreetseks kuriteoks tegu loetakse. Kui lihtsustatud eelmenetlust ei lõpetata ettenähtud tähtaja jooksul, võib prokurör tähtaega pikendada kuni kümne päeva võrra või kuni 30 päeva võrra, kui peetakse läbirääkimisi süüd ja karistust käsitleva kokkuleppe üle.

Politseiasutus peab lõpetama standarduurimise

kahe kuu jooksul alates kriminaalmenetluse alustamisest, kui asi kuulub ainupädeva kohtu pädevusse;

kolme kuu jooksul alates kriminaalmenetluse alustamisest, kui tegemist on muu küsimusega, mis kuulub ringkonnakohtu pädevusse.

Põhjendatud taotluse korral võib prokurör tähtaega ka korduvalt pikendada. Seejärel peab prokurör järelevalve osana juhtumi vähemalt kord kuus läbi vaatama.

Laiendatud uurimine tuleb lõpetada kuue kuu jooksul alates kriminaalmenetluse alustamisest. Põhjendatud taotluse korral võib prokurör tähtaega ka korduvalt pikendada. Seejärel peab prokurör järelevalve osana juhtumi vähemalt kord kuus läbi vaatama.

Teatavatele toimingutele on kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud täiendavad konkreetset õiguslikud tähtajad (kohus peab tegema otsuse eelvangistuse kohta 48 tunni jooksul alates teie kinnipidamisest või 24 tunni jooksul alates teie vahistamisest, samuti on määratletud eelvangistuse maksimaalne kestus, eelvangistuse põhjenduse kohustusliku läbivaatamise tähtaeg jne).

#### **E. Mis on kohtueelne menetlus (sealhulgas alternatiiv eelvangistusele ja võimalik üleviimine päritoluriiki – Euroopa järelevalvekorraldus)?**

Kohtueelne menetlus on kriminaalmenetluse esimene etapp. Selle etapi eesmärk on teha kindlaks, kas kahtlus, et olete toime pannud kuriteo, on põhjendatud määral, mis võimaldab esitada kohtusse süüdistuse. Selles etapis tuleb leida ja hankida süüstavad tõendid, samuti muud tõendid, mis lükkavad teie süü ümber.

Kohtueelse menetluse eesmärk on eelkõige

luua alus otsuse tegemiseks selle kohta, kas süüdistus tuleks esitada ja asja tuleks arutada kohtus või kas edasisest kriminaalmenetlusest tuleks loobuda; teha kindlaks kõik kuriteo, selle toimepanija või karistuse või ennetusmeetme kohta otsuse tegemisega seotud asjaolud ning teha otsus ohvri õiguse kohta saada kahjuhüvitist ja tagada vajalikud tõendid;

teha kindlaks kuritegeliku tegevuse põhjused ning võimaldavad või hõlbustavad asjaolud.

Kui esineb üks eelvangistuse alustest, võib eelvangistuse üle otsustav kohtunik jätta teid vahi alla võtmata või teid vabastada, kui ta kohaldab üht järgmistest asendusmeetmetest:

kui erihuviga kodanikuühendus või usaldusväärne isik annab garantii teie tulevase käitumise ja asjaolu kohta, et te ilmutate kohtusse, prokuröri ette või politseiametisse, kui seda nõutakse, ning et te teatate alati eelnevalt oma lahkumisest viibimiskohast, ning eelvangistuse üle otsustav asutus peab garantiid piisavaks, võttes arvesse kostja isiklikku staatust ja juhtumi laadi, ning nõustub sellega;

te lubate kirjalikult, et elate seaduskuulekat elu, eelkõige hoidute kuritegelikust tegevusest, ilmutate kohtusse, prokuröri ette või vajaduse korral politseiasutusse, teatate alati eelnevalt oma lahkumisest viibimiskohast ning täidate teile pandud kohustusi ja piiranguid, ning eelvangistuse üle otsustav asutus peab teie lubadust piisavaks ja nõustub sellega;

kui teie üle teeb järelevalvet kriminaalhooldusametnik;

kui teie suhtes on kehtestatud mõni ajutine meede;

kui kohtunik nõustub kautsjoniga (kindlaksmääratud rahasumma); kautsjonit ei saa siiski vastu võtta, kui teid süüdistatakse teatavates rasketes kuritegudes. Eelvangistuse asendamisel ühe sellise meetmega võib eelvangistuse üle otsustav asutus otsustada rakendada teie suhtes elektroonilist järelevalvet, et kontrollida, kas täidate meetmega seotud kohustusi, kasutate selleks elektroonilist jalavõru, tingimusel et lubate osutada vajalikku abi. Samuti võib eelvangistuse üle otsustav asutus kehtestada piiranguid, mis keelavad teil välismaale reisida.

Kui olete mõne ELi liikmesriigi kodanik või ELi liikmesriigiga muul viisil seotud, on teil õigus (vastavalt nõukogu 23. oktoobri 2009. aasta raamotsusele 2009/829/JSK Euroopa Liidu liikmesriikides vastastikuse tunnustamise põhimõtte kohaldamise kohta järelevalvemeetmete rakendamise otsuste kui kohtueelse kinnipidamisega seotud alternatiivse võimaluse suhtes, mis on üle võetud seadusega nr 104/2013 rahvusvahelise õiguslase koostöö kohta kriminaalasjades) taotleda luba täita meedet, millega asendatakse eelvangistus teie alalise elukoha riigis või mõnes muus teie nimetatud liikmesriigis (viimase nõusolekul). Selliste asendusmeetmete täitmist peab olema võimalik kontrollida või peab asjaomases liikmesriigis olema võimalik muul viisil järelevalvet tagada. Kui te ei täida kehtestatud asendusmeedet, saadetakse teid tagasi Tšehhi.

Viimati uuendatud: 21/03/2023

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

## 2. Minu õigused kohtumenetluse ajal

### A. Kus kohtumenetlus toimub?

Sõltuvalt kuriteo raskusastmest toimub kohtumenetlus kas ringkonnakohtus või piirkonnakohtus, mille tööpiirkonnas kuritegu toime pandi. Kui kuriteo toimumiskohta ei ole võimalik kindlaks teha või kui see pandi toime välismaal, toimub menetlus kohtus, mille tööpiirkonnas te elate, töötate või viibite; kui neid kohti ei ole võimalik kindlaks määrata või kui need asuvad väljaspool Tšehhi territooriumi, viib menetluse läbi kohus, kelle tööpiirkonnas kuritegu avastati (tuvastati).

### B. Kas süüdistus saab muutuda? Kui jah, siis kas mul on õigus saada selle kohta teavet?

Kohtuliku arutelu ainus eesmärk on otsustada, milline tegu või akt on süüdistuse alus. Kui süüdistus on esitatud, ei saa prokurör seda muuta; selle saab ainult tagasi võtta.

Kui kohtumenetluse tulemused näitavad, et juhtumi asjaolud on oluliselt muutunud või kui kohtuasja selgitamiseks on vaja täiendavat uurimist või kui selgub, et olete toime pannud mõne muu teo, mis kujutab endast kuritegu, ja prokurör nõuab asja tagasisaatmist ühise kohtuistungijärgse vajaduse tõttu, suunab kohus asja tagasi kohtueelsesse menetlusse. Seejärel esitab prokurör uue süüdistuse, mis kajastab toimunud muutusi. Uus süüdistus toimetatakse teile ja teie kaitsjale alati kätte hiljemalt koos kohtukutsega või sellest teatamise ajal. Süüdistuse ärakiri toimetatakse teile kätte koos kolleegiumi eesistuja lisatud teavitusega teie õiguse kohta esitada eesistuja määratud tähtaja jooksul märkusi süüdistuses esitatud asjaolude kohta, eelkõige järgmise kohta:

kas te leiate, et olete süüdistuses osutatud teo või tegude toimepanemises süütu või süüdi ja mis põhjustel;

kas soovite sõlmida prokuröriga kokkuleppe süü ja karistuse kohta või kas soovite end kohtulikult arutelul süüdi tunnistada;

kas nõustute teo kirjelduse ja selle õigusliku kvalifikatsiooni ning kavandatava karistuse või ennetusmeetmega ning

milliseid asjaolusid peate vaidlustamatuks.

Kolleegiumi eesistuja teavitab teid ka selliste avalduste tagajärgedest ning sellest, et ka teie kaitsja võib esitada teie eest avaldusi süüdistuse kohta, välja arvatud ülestunnistus või süüditunnistamine.

Samuti kutsub eesistuja teid üles teavitama kohut õigel ajal taotlusest koguda kohtulikult arutelul täiendavaid tõendeid ning osutama asjaoludele, mida tuleb nende tõenditega selgitada.

Teo või akti õiguslik kvalifikatsioon, mis on märgitud süüdistuses, ei ole kohtu suhtes siiski siduv ning kohus võib kvalifitseerida teo mõneks muuks (kergemaks või raskemaks) kuriteoks või järeldada, et tegu ei ole kuriteo, vaid pigem vääriteoga. Kui kohus leiab, et tegu on kuriteoga, mille eest karistatakse rangemalt kui kuriteo puhul, mille eest süüdistus esitati, peab kohus teid muudatusest teavitama ja tagama, et teil on võimalus oma kaitses muudatusele reageerida ning et teil on piisavalt aega oma kaitset muuta.

### C. Millised õigused on mul kohtuistungil ajal?

Teil on õigus

saada õiguskaitseasutustelt teavet oma õiguste kohta ja neid õigusi täiel määral kasutada;

tegu üles tunnistada, tunnistada end süüdi või esitada ettepanek süüd ja karistust käsitleva kokkuleppe sõlmimiseks enne tõendite kogumist;

esitada märkusi teie vastu esitatud süüdistuste kohta;

keelduda ütluste andmisest;

tutvuda toimikutega, teha toimikutest väljavõtteid ja märkmeid ning teha omal kulul failidest või nende osadest koopiaid;

osaleda asjaga seotud kohtulikult arutelul ja avalikel kohtuistungitel;

teha lõplik avaldus kohtulikult arutelul ja apellatsioonkaebuse avalikul istungil;

saada viimane sõna kohtulikult arutelul;

esitada enda kaitseks fakte ja tõendeid;

kommenteerida iga kogutud tõendit ja esitada vastuväiteid tõendite kogumise viisi kohta;

esitada küsimusi ärakuulatavatele isikutele;

esitada taotlusi ja ettepanekuid (seoses tõendite kogumise ja otsuse tegemise viisiga);

kasutada nii tavapäraseid (apellatsioonkaebus, kaebused, vastuväited) kui ka erakorralisi õiguskaitsevahendeid (kassatsioonkaebus, teistmisavaldused) või

teha ettepanek esitada kaebus seaduse rikkumise kohta;

valida kaitsja (kui te ise kaitsjat ei vali, võib teie jaoks valida kaitsja nt pereliige) ja küsida kaitsjalt nõu ka õiguskaitseasutuse enda toimingute ajal;

rääkida oma kaitsjaga ilma kolmanda isiku kohalolekuta;

nõuda, et teid küsitletakse kaitsja juuresolekul ja et teie kaitsja osaleks kriminaalmenetluse igas toimingus;

kasutada õiguskaitseasutustes oma emakeelt või muud keelt, mida te valdate, kui kinnitate, et te ei valda tšehhi keelt.

### i. Kas ma pean kohtusse ilmuma? Millistel tingimustel ma võin kohtust puududa?

Kohtulik arutelu saab teie puudumisel toimuda ainult juhul, kui kohus leiab, et asja saab usaldusväärselt lahendada ja kriminaalmenetluse eesmärki saavutada isegi teie puudumisel, ning teile on süüdistus nõuetekohaselt kätte toimetatud ning teid on nõuetekohaselt ja õigel ajal kutsutud kohtulikule arutelule ja õiguskaitseasutus on teid juba küsitlenud seoses süüdistuse aluseks oleva teoga, järgitud on kriminaalmenetluse alustamist käsitlevat õigusnormi ning teid on teavitatud võimalusest tutvuda toimikuga ja teha ettepanekuid uurimise täiendamiseks. Kohtukutse peab sisaldama teavitust kohtulikul arutelul mitteoalemise tagajärgede kohta. Seega võib kohtulik arutelu toimuda teie puudumisel, kuid mitte juhul, kui olete vahi all; kannate vabadusekaotuslikku karistust; tegemist on kuriteoga, mille eest karistatakse üle viieaastase vangistusega. Kuid isegi sellistel juhtudel ei pea te kohtulikul arutelul kohal viibima, kui taotlete kohtult sõnaselgelt, et kohtulik arutelu korraldataks teie puudumisel, välja arvatud juhul, kui kohus peab teie isiklikku kohalviibimist vajalikuks. Kohustusliku kaitse korral ei saa kohtulikkul arutelu läbi viia ilma teie kaitsja kohalolekuta.

## ii. Kas mul on õigus kasutada tõlki ja lasta dokumente tõlkida? Mil määral?

Kui teatate, et te ei valda tšehhi keelt, on teil õigus kasutada õiguskaitseasutustega suhtlemisel oma emakeelt või keelt, mida te väidate end valdavalt. Kui menetluses on vaja tõlkida dokumendi, ütluste või mõne muu menetlustoimingu sisu või kui teatate, et te ei valda tšehhi keelt, määratakse tõlk, kes tõlgib teile kriminaalmenetluse toiminguid. Teie taotluse korral võib määratud tõlk tõlkida ka teie konsulteerimist kaitsjaga, kui konsulteerimine on otseselt seotud menetlustoimingutega; tõlk võib tõlkida ka nõupidamist menetlustoimingute käigus. Sellisel juhul peavad õiguskaitseasutused esitama seaduses määratletud dokumentide kirjaliku tõlke (nt eelotsus, kohtuotsus, kohtuotsus käskmenetluses, apellatsioonotsus jne); võite sellest tõlke kasutamise õigusest loobuda. Teil on õigus paluda õiguskaitseasutusel lisaks tõlkida mis tahes muid dokumente, mis on teie kaitseõiguse kasutamise seisukohast olulised.

## iii. Kas mul on õigus kaitsjale?

Kui teid süüdistatakse kuriteo toimepanemises, on teil õigus kaitsjale. Kui te ise kaitsjat ei vali, võib mõni teie pereliige valida teile kaitsja või võite end ise kaitsta. Teatavatel juhtudel peab teil siiski olema kaitsja (seda nimetatakse kohustuslikuks kaitseks); sellisel juhul määrab kohtunik teile kaitsja, välja arvatud juhul, kui te kindlaksmääratud tähtaja jooksul valite ise kaitsja. Järgmistel juhtudel peab teil kohtumenetluses olema kaitsja, kuni otsus, millega menetlus lõpeb, muutub lõplikuks: kui viibite eelvangistuses või kannate vanglakaristust või kui teie suhtes kohaldatakse ennetusmeedet, mis on seotud vabadusekaotusega, või kui olete meditsiinasutuses jälgimisel; kui teie õigus- ja teovõime on piiratud (nt vaimse tervise häire tõttu); tagaotsitava vastu algatatud menetluses (kui olete põgenenud ja menetlus toimub teie puudumisel); kui menetlus on seotud kuriteoga, mille eest võidakse karistada üle viieaastase vabadusekaotusega; kui kohus peab seda vajalikuks, sest teie praegust olukorda arvesse võttes kahtleb kohus, kas te olete võimeline end nõuetekohaselt kaitsema; kui olete alaealine õigusrikkuja (15–18aastane); kohtulik arutelul, kui olete kinni peetud; menetlustes, mis käsitlevad ennetava kinnipidamise määramist või tingimuste muutmist või kohtueksperimenti tingimuste määramist või muutmist, välja arvatud institutsiooniline alkoholisõltuvuse kohtueksperiment. Täitemenetluses, kus kohus teeb otsuse avalikul kohtuistungil, peab teil olema kaitsja, kui teie õigus- ja teovõime on piiratud; olete vahi all; teie võime end nõuetekohaselt kaitsta on kahtluse all. Erakorraliste õiguskaitsevahenditega seotud menetlustes (õigusrikkumisega seotud kaebused, kassatsioonkaebused, teistmisavaldused) peab teil olema kaitsja: kui viibite eelvangistuses või kannate vanglakaristust või kui teie suhtes kohaldatakse ennetusmeedet, mis on seotud vabadusekaotusega, või kui olete meditsiinasutuses jälgimisel; teie õigus- ja teovõime on piiratud; kui menetlus on seotud kuriteoga, mille eest võidakse karistada üle viieaastase vabadusekaotusega; teie võime end nõuetekohaselt kaitsta on kahtluse all. Menetlustes, mis on seotud kuriteoga, mille eest võidakse karistada üle viieaastase vangistusega, võite loobuda õigusest kaitsjale, välja arvatud juhul, kui kuriteo eest võidakse määrata erakorraline karistus (eluaegne karistus või üle 20 aasta ja kuni 30 aasta pikkune vangistus). Samuti võite loobuda oma õigusest kaitsjale, kui teid peetakse kinni ja toimub kohtulik arutelu.

## iv. Millised muud menetlusõigused peaksid olema teada (nt kahtlustatavate esitamine kohtus)?

Kõik istuvad oma kohtadel kogu kohtuliku arutelu vältel. Küsimusi saab küsida ja avaldusi teha ainult kolleegiumi eesistuja (ainukohtuniku) nõusolekul; te peate kohtuniku poole pöördudes seisma, isegi kõige lühemate kõnede puhul (eesistuja võib siiski lubada isikutel, kelle vanus või tervislik seisund seda nõuab, jääda nii oma kõne kui ka ütluste andmise ajal istuma). Kolleegiumi eesistuja (ainukohtunik) annab kõigile kohalviibijatele korralduse kohtuotsuse resolutsiooni ärakuulamiseks tõusta. Tšehhi keeles peavad nii kohtuametnikud kui ka teised kohalviibijad üksteist kõnetades nimetama vastava isiku ametikohta või rolli, lisades selle ette kõnetlussõna *pane/pani/slečno* (härar/proua/preili) (nt kolleegiumi eesistuja, kohtukaasistuja, kaitsja, advokaadi/arsti, prokuröri, eksperti või tunnistaja poole pöördudes vastavalt *pane předsedo, pane přisedící, pane doktore, paní státní zástupkyně, pane znalče, pane svědku* jne). Kohtusaalis ei ole lubatud kolleegiumi eesistuja (ainukohtuniku) nõusolekuta sõna võtta ega süüa, juua või suitsetada, sh vaheajal. Kohtusaalis viibivad isikud peavad hoiduma kõigest, mis võiks häirida kohtuistungi kulgu või väärikust, sealhulgas ärakuulamise rahulolu või rahulolematuse väljendamisest kohtuistungi käigu, tunnistajate ütluste või tehtud otsuste jne üle. Kõik seadmed (eriti mobiiltelefonid) tuleks samuti välja lülitada, kui need võivad häirida kohtuistungi kulgu või väärikust. Plitte või helisid võib edastada ning kohtuistungi ajal võib visuaalseid salvestisi teha ainult kolleegiumi eesistuja (ainukohtuniku) eelneval nõusolekul. Helisalvestisi võib teha kolleegiumi eesistuja või ainukohtuniku teadmisel; kui nende tegemise viis võib häirida kohtuistungi kulgu või väärikust, võib kolleegiumi eesistuja või ainukohtunik salvestamise keelata.

Relvad ei ole kohtusaalis lubatud.

## D. Võimalikud karistused

koduarest;  
üldkasulik töö;

vara konfiskeerimine;  
trahv;  
asja konfiskeerimine;  
tegevuse keelamine;  
loomapidamise või -kasvatuse keelamine;  
elamiskeeld;  
spordi-, kultuuri- ja muudel üritustel osalemise keeld;  
aunimetuste või auhindade äravõtmine;  
sõjaväelise auastme äravõtmine;  
väljasaatmine.

Ennetusmeetmed on ennetavat laadi meetmed, mida saab erinevalt karistustest kohaldada karistatavate tegude eest ka isikute suhtes, keda ei saa vaimuhaiguse või alaealisuse tõttu kriminaalvastutusele võtta. Ennetusmeetmeid võib rakendada kas eraldi või lisaks karistusele, kui kõik seaduses sätestatud tingimused on täidetud. Kaitsemeetmete hulka kuuluvad:

kohtueksperitiis;  
ennetav kinnipidamine;  
asjade konfiskeerimine;  
vara osaline konfiskeerimine;  
alaealisele kohaldatav sotsiaalprogramm.

Viimati uuendatud: 21/03/2023

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

### 3. Minu õigused pärast kohtumenetluse lõppu

#### A. Kas mul on õigus kohtuotsus edasi kaevata?

Jah, võite esimese astme kohtu otsuse edasi kaevata; apellatsioonkaebusel on peatav toime. Kohtuotsuse, millega kohus on heaks kiitnud kokkuleppe süü ja karistuse kohta, võib edasi kaevata ainult juhul, kui otsus ei ole kooskõlas kokkuleppega, mille prokurör on kohtule heakskiitmiseks esitanud.

Oma apellatsioonkaebuses võite väita, et teid otseselt puudutavad resolutsiooni osad on ebaõiged, välja arvatud juhul, kui see puudutab süü kohta tehtud kohtuotsust niivõrd, kui võrd kohus on teie süüväitega nõustunud. Edasikaebus tuleb esitada vaidlustatud kohtuotsuse teinud kohtule kaheksa päeva jooksul alates kohtuotsuse kättetoimetamisest.

#### B. Milliseid muid õiguskaitsevahendeid ma saan kasutada?

Kriminaalmenetluses võite kasutada tavapäraseid õiguskaitsevahendeid (apellatsioonkaebus, kaebused, vastuväited) ja erakorralisi õiguskaitsevahendeid (kassatsioonkaebus, teistmisavaldused) ning teha ettepaneku esitada kaebus seaduse rikkumise kohta.

Kaebus on õiguskaitsevahend kohtuotsuse (resolutsiooni) vastu ja see tuleb esitada vaidlustatud kohtumääruse (resolutsiooni) teinud asutusele kolme päeva jooksul alates viimaselt teate saamisest. Kohtu (ja prokurööri) määruseid (resolutsioone) saab kaebusega vaidlustada ainult seadusega ette nähtud juhtudel. Kohtumääruse (resolutsiooni) võib vaidlustada resolutsiooni mõnes osas tehtud vea või kohtumäärusele (resolutsioonile) eelnenud menetlust reguleeriva sätte rikkumise tõttu, kui rikkumine võis viia mõnes resolutsiooni punktis veani. Kaebusel on peatav toime vaid siis, kui see on seaduses sõnaselgelt ette nähtud.

Võite esitada käskmenetluses tehtud otsuse peale vastuväite otsuse teinud kohtule kuni kaheksa päeva jooksul pärast otsuse kättetoimetamist. Kui käskmenetluses tehtud otsuse peale on kindlaksmääratud tähtaja jooksul esitatud vastuväide, tühistatakse otsus automaatselt ja ainukohtunik määrab asja arutamise.

Kassatsioonkaebuse (tšehhi keeles *dovolání*) võib esitada ainult teise astme kohtu tehtud lõpliku otsuse (*in rem*) peale, kui see on seadusega lubatud. Võite esitada kassatsioonkaebuse põhjendusel, et kohtuotsuse resolutsiooni teatud osa, mis teid otseselt puudutab, on vale, kuid ainult juhul, kui esineb üks seaduses ette nähtud kassatsioonkaebuse alustest. Sellise taotluse peate alati esitama kaitsja – oma advokaadi – vahendusel. Kaebus tuleb esitada otsuse (*in rem*) teinud esimese astme kohtule kahe kuu jooksul alates hagiavalduses vaidlustatud otsuse kättetoimetamisest. Kassatsioonkaebusel ei ole peatavat toimet, kui ülemkohus ei otsusta teisiti.

Samuti on teil õigus esitada teistmisavaldus. Üldiselt on lõpliku kohtuotsuse või käskmenetluses tehtud kohtuotsusega lõppenud menetluse teistmine lubatud, kui selguvad asjaolud või tõendid, millest kohus ei olnud varem teadlik, ning need asjaolud või tõendid – kas ükski või koos juba teada olevate faktide ja tõenditega – võivad õigustada teistsugust otsust süü kohta või kui algselt määratud karistus oleks ilmselgelt ebaproportsionaalne kuriteo laadi ja raskusega või teie isiklike, perekondlike või rahaliste või muude asjaoludega või kui karistuse liik ei vasta karistuse eesmärgile. Lõpliku kohtuotsuse või käskmenetluses tehtud otsusega lõppenud menetluse teistmisavalduse vaatab läbi ja lahendab esialgse otsuse teinud kohus. Seaduses ei ole sätestatud tähtaega teistmisavalduse esitamiseks teie kasuks.

Lisaks võite teha ettepaneku esitada kaebus seaduse rikkumise kohta; seda erakorralist õiguskaitsevahendit saab siiski kasutada ainult justiitsminister ja tema ülesanne on otsustada, kas selline kaebus esitatakse või mitte. Kaebuse seaduse rikkumise kohta võib esitada mis tahes lõpliku kohtuotsuse (v.a kõrgeima kohtu otsused) või prokurööri mis tahes otsuse peale, kui otsus on seadusega vastuolus või tehtud puuduliku menetluse alusel. Seaduses ei ole sellise kaebuse esitamise tähtaega ette nähtud.

#### C. Millised tagajärjed on süüdimõistmisel?

Täitemenetlus algab siis, kui kuriteos süüdimõistmine on jõustunud; selles etapis pööratakse karistus või ennetusmeede täitmisele ja tehakse sellega seotud toimingud.

Kui teid on lõpliku kohtuotsusega kuriteos süüdi mõistetud, ei saa teid sama kuriteo eest uuesti kohtu alla anda (isegi mitte teises liikmesriigis), välja arvatud juhul, kui läbivaatamine on lubatud.

Süüdimõistev kohtuotsus kantakse karistusregistrisse ja see on karistusregistri väljavõttel näha kuni süüdimõistmise aegumiseni. See võib mõjutada teie võimet tegutseda teataval kutsealal, saada teatavat luba või litsentsi, relvaluba jne.

Kui teie süüdimõistmine on aegunud, käsitatakse teid nii, nagu ei oleks teid kunagi süüdi mõistetud. Õiguskaitseasutustel ja mõnel muul asutusel on siiski juurdepääs karistusregistri arhiivile; teie kohta tehtud süüdimõistva kohtuotsuse andmed jäävad arhiivi ka pärast süüdimõistmise aegumist.

#### I. Süüteo registreerimine karistusregistris

Kui süüdimõistev kohtuotsus muutub lõplikuks, tehakse karistusregistrisse kanne süüdimõistvate kohtuotsuste ja muude kriminaalmenetlusega seotud asjaolude kohta. Sellist teavet säilitatakse 100 aastat alates teie sünnikuupäevast, olenemata sellest, kas olete sellega nõus või mitte. Kui süüdimõistmine on

aegunud, ei kajastu andmed selle kohta enam teie karistusregistri väljavõttes, ent karistusregistri arhiivi jäävad need alles, nagu on kirjeldatud eespool. Süüdimõistev kohtuotsus aegub karistusseadustikus sätestatud tähtaja jooksul, mis sõltub süüdimõistva kohtuotsuse tõsidusest. Tähtaeg ulatub ühest viieteistkümne aastani alates karistuse kandmise kuupäevast; mõne karistuse puhul loetakse pärast selle kandmist, et teid ei ole üldse süüdi mõistetud. Kui olete teise ELi liikmesriigi kodanik, tehakse teie süüdimõistvat kohtuotsust käsitlev teave kättesaadavaks selle ELi liikmesriigi pädevale asutusele, mille kodanik te olete.

#### **v. Karistuse täideviimine, kinnipeetavate üleandmine, karistusest tingimisi vabastamine ja asenduskaristused**

Kui süüdimõistev kohtuotsus on jõustunud, annab koja esimees korralduse see täitmisele pöörata.

Kui teile on määratud tingimusteta vabadusekaotuslik karistus, saadab esimees karistuse täideviimise korralduse asjaomasele vanglale, ning kui teid ei ole kinni peetud, palutakse teil ettenähtud tähtaja jooksul vanglasse tulla. Kui püüate karistusest kõrvale hoida, võib Tšehhi politsei teid vanglasse transportida. Kui seadusest tulenevad tingimused on täidetud, võib kohus otsustada karistuse kättetoimetamise edasi lükata, muuta karistuse kandmise viisi, peatada karistuse kandmise, teha otsuse teie tingimisi vabastamise kohta jne. Samuti võib kohus loobuda vangistusest või selle ülejäänud osast, kui teid antakse välja välisriigile või saadetakse riigist välja.

Sarnast menetlust kohaldatakse juhul, kui teile on kohtu poolt määratud ravi või ennetav kinnipidamine, st kui kohtuotsus, mille alusel toimub kohtu poolt määratud ravi või ennetav kinnipidamine, on muutunud täitmisele pööratavaks, saadab koja esimees otsuse kohta täitekorralduse asjaomasele meditsiiniasutusele või asjaomasele ennetavale kinnipidamisasutusele, kus ennetusmeetet rakendatakse, ning palub teil ilmuda sellesse asutusse. Kui püüate ennetusmeetmest kõrvale hoida, võib Tšehhi politsei teid vanglasse transportida.

Kui seaduses või rahvusvahelises lepingus sätestatud tingimused on täidetud, võidakse teid tingimusteta vabadusekaotusliku karistuse kandmiseks või ennetusmeetme kohaldamiseks üle anda teie koduriigile või muule riigile, kui te seda taotlete ja asjaomane riik sellega nõustub. Süüdimõistva kohtuotsusega võib määrata ka asenduskaristuse. Asenduskaristuseks võib lugeda mis tahes karistuse, mis ei hõlma kohest vangistust. Teid võidakse määrata kriminaalhooldusametniku järelevalve alla, et jälgida teile pandud kohustuste täitmist ning aidata teil kogukonda tagasi pöörduda ja elada seaduskuulekat elu. Kui teie suhtes on kehtestatud järelevalve, peate

tegema kriminaalhooldusametnikuga tema määratud viisil koostööd

ja rakendama kriminaalhoolduskava;

ilmuma kriminaalhooldusametniku ette tema määratud ajal;

teavitama kriminaalhooldusametnikku oma asukohast, töökohast ja elatusvahenditest, kohtu kehtestatud piirangutest ja kohustustest ning muudest olulistest asjaoludest, mis on seotud kriminaalhooldusametniku järelevalvega;

lubama kriminaalhooldusametnikul siseneda oma eluruumi.

Kui teile on kohtuotsusega pandud põhjendatud kohustus läbida asjakohane sotsiaalkoolitus- ja ümberõppeprogramm või läbida asjakohane psühholoogiline nõustamisprogramm, võidakse teid kaasata katseaja ja ühiskonnaga taasliitumise programmi. Teid võidakse sellisesse programmi kaasata ka juhul, kui te vastate programmi pakkuja kehtestatud kaasamiskriteeriumidele, ilma kohtu kehtestatud programmi läbimise kohustuseta; sellisel juhul võidakse kriminaalhooldusametnikuga sõlmida järelevalvetingimustel programmis osalemise kokkulepe ja lisada see kokkulepe kriminaalhoolduskavasse. Kui programmi rakendatakse vanglakaristuse osana, võib teie osalemise kokku leppida Tšehhi vanglateenistuse spetsialistiga.

Võite kanda osa neist asenduskaristustest ka oma koduriigis või muus riigis, millega teil on sidemed, tingimusel et rahvusvahelises lepingus sätestatud seadusjärgsed tingimused on täidetud ning selliste karistuste täideviimist on võimalik jälgida või muul viisil kontrollida. Selle võimaluse ulatus on erinev sõltuvalt sellest, kas asjaomane riik on ELi liikmesriik või ELi-väline riik (viimasel juhul on võimalused piiratumad).

Viimati uuendatud: 21/03/2023

Käesoleva veebilehe asjaomaseid keeleversioone haldavad asjaomased liikmesriigid. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Euroopa Komisjon ei võta vastutust selles dokumendis sisalduva ega viidatud teabe ega andmete eest. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.